

GOSPODARCZY GABINET CIENI

Warszawa, 23 czerwca 2020 r.

RAPORT: GOSPODARKA

Konieczne zdecydowane, konsekwentne działania na rzecz transformacji polskiej elektroenergetyki z uwzględnieniem skutecznej restrukturyzacji górnictwa

– Podtrzymuję zgłaszane w ubiegłym kwartale rekomendacje działań dla rządu, a w szczególności: podjęcie zdecydowanych i konsekwentnych działań na rzecz przyszłości i transformacji polskiej elektroenergetyki z uwzględnieniem skutecznej restrukturyzacji górnictwa – mówi **dr Janusz Steinhoff**, minister gospodarki w **Gabiniecie Cieni BCC**, b. wicepremier i minister gospodarki. – Główne problemy tego tak znaczącego sektora gospodarki to: brak aktualnego, podstawowego dokumentu programowego, jakim jest *Polityka Energetyczna państwa w perspektywie do 2050 roku*; brak rozstrzygnięcia w sprawie ewentualnej budowy energetyki jądrowej; niewystarczający wzrost udziału OZE w bilansie zużytej energii – produkcja energii z OZE w Polsce stanowi ok. 1,77% energii produkowanej w UE (udział naszego kraju w unijnym PKB wynosi 3%); krytyczny stan górnictwa węgla kamiennego – podkreśla minister w Gabiniecie Cieni BCC.

– Znacząca część funkcjonujących w Polskiej Grupie Górniczej kopalń węgla kamiennego (energetycznego) jest nierentowna, pomimo zawyżonych w stosunku do europejskich i światowych cen węgla. PGG w ubiegłym roku odnotowała ok. 500 mln zł strat i to pomimo wzrostu o ok. 6% cen węgla dla energetyki (europejskie ceny węgla notowane w ARA spadły w tym czasie o ponad 30%). Aktualnie zapasy węgla przekraczają 12 mln ton. Kondycja polskiego górnictwa obok czynników obiektywnych (warunki górnictwo-geologiczne, jakość węgla) jest w znaczącym stopniu efektem błędów w zarządzaniu, które z organów spółki zostało przeniesione de facto do administracji państwowej. Oceniam ten fakt nader krytycznie jako powrót do tzw. ręcznego sterowania z wszystkimi z tego wynikającymi konsekwencjami – wyjaśnia **Janusz Steinhoff**.

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm.

W skład gabinetu wchodzi wybitni, gospodarczy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne. Więcej informacji: https://www.bcc.org.pl/strefa_eksperta/gospodarczy-gabinet-cieni/

Opracowanie jest elementem Raportu Gabinetu Cieni BCC dot. II kwartału 2020 r. Będziemy codziennie przedstawiać poglądy poszczególnych ministrów GGC BCC związane z obecną sytuacją oraz zawierające rekomendacje na najbliższe miesiące.

Gospodarka

DR JANUSZ STEINHOFF

minister gospodarki Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

B. wicepremier, minister gospodarki w rządzie Jerzego Buzka w latach 1997–2001. Ekspert ds. energetyki, ochrony środowiska, procesów restrukturyzacji górnictwa. Posel w latach 1989–1993 oraz 1997–2001. B. prezes Wyższego Urzędu Górniczego. Przewodniczący Rady Krajowej Izby Gospodarczej oraz Rady Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach. Ekspert BCC ds. gospodarki i energetyki.

✉ janusz.steinhoff@bcc.org.pl

WSKAZANIA DLA RZĄDU

Podtrzymuję zgłaszane w ubiegłym kwartale rekomendacje działań dla rządu, a w szczególności:

- 1. Konieczność pilnej nowelizacji budżetu**, która powinna uwzględniać zarówno najbardziej aktualne prognozy makroekonomiczne, a także konsekwencje podjętych działań antyepidemiologicznych. Zwracam uwagę na potrzebę nowelizacji ustawy o finansach publicznych w części dotyczącej tzw. reguły wydatkowej. Należy poddać analizie ostatnie, bardzo pesymistyczne prognozy OECD dotyczące zarówno tegorocznego deficytu sektora finansów publicznych (ok. 11% PKB, czyli 200-240 mld zł) jak i kilkuletnią perspektywę wzrostu zadłużenia znacząco przekraczającego próg konstytucyjny. Konieczność nowelizacji budżetu powinna być połączona z całkowicie transparentną prezentacją stanu finansów publicznych.
- 2. W zaistniałej sytuacji należy poddać weryfikacji funkcjonujące oraz planowane w zupełnie innej rzeczywistości transfery socjalne oraz inne wydatki budżetowe.** Należy również uwzględnić fakt, że już w 2019 r. Polska odnotowała strukturalny deficyt budżetowy na poziomie ponad dwukrotnie wyższym niż średnia w UE (Polska – 2,7 % PKB, UE 1,1% PKB).
- 3. Podjąć zdecydowane i konsekwentne działania na rzecz przyszłości i transformacji polskiej elektroenergetyki** z uwzględnieniem skutecznej restrukturyzacji górnictwa (szczegółowe rekomendacje w części ZAGROŻENIA).

PODSUMOWANIE dotychczasowych działań rządu

Zagrożenia:

- W aspekcie powyższych uwarunkowań krytycznie oceniam zapowiedź przyszłych, kolejnych podwyżek płacy minimalnej, bez konsultacji tego projektu z Radą Dialogu Społecznego i w całkowitym oderwaniu od rzeczywistej sytuacji polskich przedsiębiorców. Równie krytycznie i z podobną argumentacją oceniam procedowany w Parlamencie w ekspresowym trybie projekt ustawy o dodatku solidarnościowym i wyższym zasiłku dla bezrobotnych.
- Jednym z najpoważniejszych problemów gospodarczych naszego kraju, jak wskazywałem to wielokrotnie jest stan i perspektywy transformacji energetyki. Główne problemy tego tak znaczącego sektora gospodarki to:
 - brak aktualnego, podstawowego dokumentu programowego, jakim jest Polityka Energetyczna państwa w perspektywie do 2050 roku. Ten horyzont czasowy jest koherentny z planowaną polityką klimatyczną UE i uzyskania neutralności klimatycznej,

- konieczne jest ostateczne rozstrzygnięcie problemu ewentualnej budowy energetyki jądrowej. Trwająca od kilku lat dyskusja, zapowiedzi nierealnych terminów realizacji inwestycji nie budują autorytetu kolejnych rządów. Czynnikiem przesądzającym o ewentualnej realizacji tych inwestycji, obok kwestii związanych z bezpieczeństwem dostaw energii, powinna być analiza ekonomiczna.

Od kilku lat odnotowujemy niewystarczający wzrost udziału OZE w bilansie zużytej energii. Produkcja energii z OZE w Polsce stanowi ok. 1,77% energii produkowanej w UE (udział naszego kraju w unijnym PKB wynosi 3%). Stosunkowo szybkie tempo rozwoju OZE w rodzimej energetyce w 2009-2017 w ostatnich latach, w efekcie przyjętych regulacji, uległo dość znaczącemu osłabieniu. Na skutek tego stanu prawdopodobnie nie osiągniemy do końca 2020 roku 15% udziału w OZE w strukturze zużytej energii. Konsekwencją tej sytuacji będzie konieczny import energii z OZE. Aktualnie zainstalowana moc z OZE to: lądowa energetyka wiatrowa (5917 MW), biomasa (1493 MW), elektrownie wodne (973 MW), fotowoltaika (powyżej 2500 MW) i biogaz (245 MW).

Na pozytywną ocenę zasługuje fakt, iż w efekcie przyjętych w ubiegłym roku regulacji i uruchomienia systemu wsparcia nastąpił dynamiczny wzrost instalacji paneli fotowoltaicznych (12 m-cy – 900 MW!). Aktualnie sumaryczna moc instalacji PV w naszym kraju wynosi ok. 2500 MW, z czego ok. 70% to instalacje prosumenckie.

3. Stan górnictwa węgla kamiennego oceniam jako krytyczny. Znacząca część funkcjonujących w Polskiej Grupie Górniczej kopalń węgla kamiennego (energetycznego) jest nierentowna, pomimo zawyżonych w stosunku do europejskich i światowych cen węgla. PGG w ubiegłym roku odnotowała ok. 500 mln zł strat i to pomimo wzrostu o ok. 6% cen węgla dla energetyki (europejskie ceny węgla notowane w ARA spadły w tym czasie o ponad 30%). Kondycję finansową górnictwa dodatkowo pogarszają konsekwencje podjęcia działań epidemiologicznych, spadek zużycia węgla w elektroenergetyce i ciepłownictwie oraz wysoki (powyżej 15 mln ton/rok) import węgla. Aktualnie zapasy węgla przekraczają 12 mln ton.

Kondycja polskiego górnictwa obok czynników obiektywnych (warunki górnictwo-geologiczne, jakość węgla) jest w znaczącym stopniu efektem błędów w zarządzaniu, które z organów spółki zostało przeniesione de facto do administracji państwowej. Oceniam ten fakt nader krytycznie jako powrót do tzw. ręcznego sterowania z wszystkimi z tego wynikającymi konsekwencjami.

Spadek zapotrzebowania na węgiel dla elektroenergetyki wynika m.in. ze zmniejszenia produkcji energii elektrycznej w pierwszych pięciu miesiącach br. o 7,28% przy redukcji zużycia energii o 4,82%, przy równoczesnym wzroście jej importu. Import w analogicznym okresie wyniósł 5061 GWh tj. o ponad 42% więcej niż porównywalnym okresie w 2019 r.

Rosnący import energii, którego maksymalna wielkość ograniczona jest przepustowością transgranicznych linii przesyłowych, jest efektem wysokich, niekonkurencyjnych cen energii produkowanej w naszym kraju. Aktualnie hurtowe ceny energii notowane w Polsce należą do najwyższych w UE, co w znaczącym zakresie rzutować będzie na konkurencyjność energochłonnych sektorów naszej gospodarki.

W świetle analizy tej sytuacji należy zdecydowanie i niezwłocznie podjąć:

- prace nad opracowaniem Polityki Energetycznej Państwa z horyzontem czasowym do 2050 roku – powinny one być prowadzone przy aktywnym udziale opozycji i sfinalizowane przyjęciem jej przez Parlament,
- niezwłocznie należy podjąć się przygotowania i skutecznego wdrożenia programu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, który będzie zakładał osiągnięcie określonych celów ekonomicznych,

- również w trybie pilnym należy opracować koncepcję docelowej struktury funkcjonowania elektroenergetyki uwzględniającą zasady funkcjonowania konkurencyjnego rynku energii, jak i konieczność przebudowy miksu energetycznego.

4. Podtrzymuję wcześniej prezentowaną na posiedzeniach Gabinetu Cieni BCC negatywną ocenę dotyczącą forsownej przez rząd koncepcji konsolidacji Orlenu z Lotosem. Głównym czynnikiem powodującym krytyczną ocenę tego projektu jest fakt, iż powstały w efekcie konsolidacji podmiot miałby ok. 80% udział w hurtowym rynku paliw płynnych w Polsce, który to fakt, zarówno przez UOKiK jak i Komisję Europejską, w trosce o konkurencyjność rynku, powinien zostać uwzględniony.

5. Krytycznie należy ocenić fakt, iż przy zawieraniu umów na dostawę sprzętu obronnego nagminnie pomijany jest problem tzw. transakcji kompensacyjnych. Fakt jest to tym bardziej zdumiewający, iż przez znaczącą część kadencji obecnej koalicji odpowiedzialność za nadzór nad przemysłem zbrojeniowym sprawował Minister Obrony Narodowej, który szczególnie powinien być zainteresowany realizacją tzw. offsetu. Zapowiedź realizacji kontraktów na dostawę samolotów F 35 oraz elementów tzw. tarczy antyrakietowej powinna uaktywnić działania Ministerstwa Aktywów Państwowych i Ministra Rozwoju na rzecz realizacji transakcji kompensacyjnych.

Pozytywy:

1. Pozytywnie oceniam podjęcie projektów inwestycyjnych dotyczących rozbudowy przepustowości transgranicznych sieci przesyłowych gazu ziemnego (Baltic Pipe, Gazoport). Zrealizowanie tych projektów i dywersyfikacja kierunków importu gazu powinna umożliwić zwiększenie konkurencyjności polskiego rynku gazu. Wzrost konkurencyjności rynku powinien być wspierany skuteczną regulacją.

2. Wśród działań zasługujących na pozytywną ocenę w sposób szczególny należy podkreślić wprowadzenie regulacji i rozwiązań, które pozwoliły na kontynuację pracy firm z branży budowlanej, jak również uelastyczyły procedury dotyczące odbiorów i płatności w projektach realizowanych dla GDKiA i PKP PLK. Podobnie podjęta właśnie przez Radę Ministrów decyzja o przekazaniu 9 mld zł na Program Budowy Dróg Krajowych wpisuje się w plan skutecznego wsparcia branży, która przynosi 7 proc. PKB i zatrudnia w sumie 967 tys. osób.

Kontakt dla mediów:

Emil Muciński

rzecznik, Instytut Interwencji Gospodarczych BCC

tel. 602 571 395

e-mail: emil.mucinski@bcc.org.pl; instytut@bcc.org.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzić wybitni ekonomiści, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>